

KLAVERI SÜVAÕPPE ÕPPEKAVA

1. ÜLDOSA

Valga Muusikakooli eesmärgiks vastavalt põhimäärusele on muusikaalase hariduse omandamise võimaluste loomine ja noore toetamine tema kujunemisel hästi toimetulevaks ühiskonnaliikmeks ning kohaliku kultuurielu edendamine.

Kooli **esmaseks ülesandeks** on laste ja noorte muusikaalaste võimete avastamine ja õppekavapõhine arendamine, sealhulgas professionaalse muusikahariduse omandamiseks tarviliku ettevalmistuse võimaldamine.

2. ÕPPEPROTSESS

Muusikakooli õppekeeleks on eesti keel.

Õpe koolis toimub õpperühmades ja individuaalselt.

Õppeaasta algab 1. septembril ja kestab järgmise kalendriaasta 31. augustini. Õppeperiood on vähemalt 175 kalendripäeva. Nominaalne õpiaeg kestab 7 aastat. Õppeaastas on 35 õppenädalat.

Õppevaheajad koolis on üldhariduskooli õppeaasta koolivaheaegadega samal ajal ning need on igaks õppeaastaks määratud haridus- ja teadusministri määrusega. Õppetunni pikkus on 22,5 – 67,5 minutit. Õppetunni arvestuslik pikkus on 45 minutit.

Õppetundide arv ja nende järjekord õppepäevas määratakse tunniplaanis, mille kinnitab kooli direktor.

Muusikaliste eelduste väljaselgitamiseks toimuvad õppeaasta lõpus vastuvõtukatsed.

Vajadusel korraldatakse täiendav vastuvõtt vahetult enne uue õppeaasta algust või uue õppeaasta esimesel nädalal. Erandkorras (ootel avaldused, teistest muusikakoolidest) võetakse õpilasi kooli vastu õppeaasta keskel vabade kohtade olemasolul või kohtade vabanemisel. Vastuvõtukatsed viib läbi kooli direktori käskkirjaga moodustatud vastuvõtukomisjon. Vastuvõtukatsed protokollitakse.

Vastuvõtukatsetel hinnatakse õpilaskandidaati kuuepallisüsteemis 3 katse eest:

- ettevalmistatud laulu laulmine,
- helide järelelaulmine,
- rütmikatse.

Vastuvõtukatsete ja õppeprotsessi hindamine on sätestatud muusikakooli hindamise korras.

3. VALGA MUUSIKAKOOLI ÕPPEASTMED, -TASEMED JA -SUUNAD

Õppeastmed on:

- **eelõpe**, kestusega 1-2 õppeaastat, jaguneb omakorda:
  - **eelklass I**;
  - **eelklass II**;
- **põhiõpe**, mis jaguneb omakorda
  - **noorem aste** 1-4 õppeaastat;
  - **vanem aste** 5-7 õppeaastat;
- **lisaõpe**, kestusega 1-2 õppeaastat.

Võimalik on valida kolme **õppesuuna** vahel:

- **klassikaline**
- **pärimusmuusika**
- **rütmimuusika**

Õppeprotsessi intensiivsuse alusel eristatakse **õppetaseid põhiõppes**:

- **süvaõpet** ja
- **tavaõpet**

Põhiõppe kõrval on võimalik õppida ka **vabaõppes**.

Eelõppe ülesandeks on laste muusikaliste võimete väljaselgitamine, arendamine ja võimaluse korral nende individuaalõppega kohandamine ning suunamine põhi- või vabaõppesse.

Põhiõppe noorema astme ülesandeks on muusikaalaste algteadmiste ja oskuste omandamine ning arendamine tasemeni, mis võimaldab harrastusmuusikuna muusikakooslustes lihtsama repertuaariga kaasa lüüa.

Õppeastme lõpetamist kinnitab muusikakooli noorema astme lõputunnistus.

Põhiõppe vanema astme ülesandeks on muusikaalaste baastadmiste ja oskuste süvendamine professionaalsuse suunal.

Põhikooli vanem aste annab õppurile muusikateoreetilised teadmised, pillimänguoskuse ja koosmusitseerimise kogemuse, mis võimaldab õpinguid jätkata muusikakooli lisaastmes või keskastme muusikaõppeasutuses.

Õppeastme lõpetamist kinnitab muusikakooli täieliku kursuse läbimist tõendav tunnistus.

Lisaõpe on õppuritele, kes on:

- 1) edukalt läbinud põhiõppe ja omavad eeldusi tegutsemiseks kohalikes kunstilise isetegevuse kollektiivides;
- 2) orienteeritud professionaalse muusikahariduse omandamisele, kuid vajavad vanuse tõttu järjepidevat õpet kuni üleminekuni kutseharidusele.

Lisaõppe ülesandeks on anda õppurile võimalus saada täiendavaid teadmised ja arendada pillimänguoskust tasemeni, mis võimaldab õpinguid jätkata muusika-alases kutseõppes.

Vabaõpe võimaldab õppurile sobivas tempos ja tasemel arendada pillimängu- ja/või lauluoskust.

4. ÕPPEKAVADE (KOOS ÕPPEAINETE KIRJELDUSTEGA) LOEND

Õpetamine toimub direktori käskkirjaga kinnitatud õppekavade/ainekavade alusel, mis on registreeritud Eesti Hariduse Infosüsteemis.

- akordion = süvaõppe- ja tavaõppekavad (põhiõpe) ning vabaõppekava
- eelkool = põhiõpe
- flööt = põhiõpe
- kitarr = põhi- ja vabaõpe
- klaver = põhi- ja vabaõpe
- klarnet = põhiõpe
- laulmine = vabaõpe
- löökpillid = põhi- ja vabaõpe
- muusikalugu = põhiõpe
- orel = vabaõpe
- puhkpill = vabaõpe
- plokkfööt = põhiõpe
- pärimusmuusika = põhi- ja vabaõpe
- saksofon = põhiõpe
- solfedžo = põhi- ja vabaõpe
- süntesaator = vabaõpe
- vaskpillid = põhiõpe
- viiul = põhi- ja vabaõpe

5. SÜVAÕPPE KLAVERI ÕPPEAINETE LOETELU

Õppeaine	Põhiõpe						
	Noorem aste				Vanem aste		
	I	II	III	IV	V	VI	VII
Klaver	1,5	1,5	1,5	2	2	2	2
Solfedžo	1,5	1,5	1,5	2	2	2	2
Muusikalugu			1	1	1	1	1
Koosmusitseerimine			0,5	1	1		
Saateklass						1	1
Lisapill*				0,5	0,5	0,5	0,5
Kokku	3	3	4,5	6,5	6,5	6,5	6,5

*Lisapill määratakse lähtudes õpilase soovist ning kooli võimalustest.

6. AINEKAVAD

6.1. Õppeaine nimetus: KLAVER

Klaveri ainekava aluseks on üleriigiline raamõppekava.

Klaveri õppekava läbimisel toimub õpilase loomevõimete kavakindel arendamine, loominguprotsesside seaduspärasuste ja erineva muusikalise materjali tundmaõppimine ning klaverimängu tehniliste oskuste omandamine.

Lisaks noodilugemine, koosmusitseerimine ja saatepraktika.

Vastavalt sisseastumiskatsete tulemustele ja vastuvõtu komisjoni otsusele alustatakse õpinguid kas eelõppes või põhiõppe nooremas astmes.

Eksamid

- IV klassi lõpus toimub üleminekuksam nooremast astmest vanemasse põhipillis ja solfedžos.
- Kooli lõpetamisel toimub lõpueksam põhipillis ja solfedžos.

Heliredelite arvestused toimuvad alates III klassist kaks korda õppeaastas.

NOOREM ASTE

I õppeaasta

Algõpetus. Repertuaar võimalikult mitmekülgne vastavalt õpilase oskustele ja võimetele.

Heliredelid

Heliredelitest tutvuda *C-*, *G-*, *D-*, *A-*, *E*-duuriga ning *a-* ja *e*-molliga.

Esinemised

- II trimestril esitab õpilane 1-2 erineva karakteriga pala. Esinemisele antakse sõnaline hinnang, mis on motiveerivaks selgituseks õpilase poolt saavutatule.
- III trimestril esitab õpilane 2-3 erineva karakteriga teost. Esinemine on hindeline. Hinne kantakse klassitunnistusele.

II õppeaasta

Õppeaasta jooksul on soovitatav läbi võtta 2 polüfoonilist teost, 2 suurvormi, 4-6 erineva karakteriga pala, 4-6 erineva tehnikaga etüüdi.

Heliredelid

- *C-, G-, D-, A-, E-duur*
- *a-, e-, d-moll*

Esinemised

- I trimestril esitab õpilane 1-2 teost. Esinemine on hindeline.
- II ja III trimestril esitab õpilane polüfoonia, suurvormi, etüüdi ja pala – neist vabal valikul 2 teost II trimestril ja 2 teost III trimestril. Koondhinne kantakse klassitunnistusele.

III õppeaasta

Õppeaasta jooksul on soovitatav läbi võtta 2 polüfoonilist teost, 2 suurvormi, 4-6 erineva karakteriga pala, 4-6 erineva tehnikaga etüüdi.

Heliredelid

- *C-, G-, D-, A-, E-duur*
- *a-, e-, d-, g-, c-moll*

II trimestril antakse arvestusele sõnaline hinnang, III trimestril on arvestus hindeline.

Esinemised

- I trimestril esitab õpilane 1-2 teost. Esinemine on hindeline.
- II ja III trimestril esitab õpilane 4 teost: polüfoonia, suurvormi, etüüdi ja pala. Neist vabal valikul 2 teost II trimestril ja 2 teost III trimestril. Koondhinne kantakse klassitunnistusele.

IV õppeaasta

Õppeaasta jooksul on soovitatav läbi võtta 2 polüfoonilist teost, 2 suurvormi, 4-6 erineva karakteriga pala, 4-6 erineva tehnikaga etüüdi.

Heliredelid

- kõik valgetelt klahvidelt algavad duurid
- kõik valgetelt klahvidelt algavad mollid

Esinemised

- I trimestril esitab õpilane 1-2 teost. Esinemine on hindeline.

Nõuded klassi lõpetamisel

Klassi lõpetamisel toimub üleminekuksam, õpilane esitab 4 teost – polüfoonia, suurvormi, etüüdi ja pala. II trimestril esitada kas polüfoonia või suurvorm eksamikavast. Eksamihinne kantakse klassitunnistusele.

VANEM ASTE

V õppeaasta

Õppeaasta jooksul on soovitatav läbi võtta 1-2 polüfoonilist teost, 1-2 suurvormi, 4-6 erineva karakteriga pala, 4-6 erineva tehnikaga etüüdi.

Heliredelid

- *G-e, D-h, A-fis, E-cis*
- *F-d, B-g, Es-c, As-f*

Esinemised

- I trimestril esitab õpilane 1 teose. Esinemine on hindeline.
- II ja III trimestril esitab õpilane 4 teost: polüfoonia, suurvormi, etüüdi ja pala. Neist vabal valikul 2 teost II trimestril ja 2 teost III trimestril. Koondhinne kantakse klassitunnistusele.

VI õppeaasta

Õppeaasta jooksul on soovitatav läbi võtta 1-2 polüfoonilist teost, 1-2 suurvormi, 4-6 erineva karakteriga pala, 4-6 erineva tehnikaga etüüdi.

Heliredelid

- kõik dieesidega helistikud (va *Fis-dis*)
- kõik bemollidega helistikud (va *Ges-es*)

Esinemised

- I trimestril esitab õpilane 1 teose. Esinemine on hindeline.
- II ja III trimestril esitab õpilane 4 teost: polüfooniat, suurvormi, etüüdi ja pala. Neist vabal valikul 2 teost II trimestril ja 2 teost III trimestril. Koondhinne kantakse klassitunnistusele.

VII õppeaasta

Õppeaasta jooksul on soovitatav läbida 6-8 erinevat teost (sh eksamikava).

Heliredelid

- vt VI õppeaasta

Heliredelite arvestus toimub II trimestril ning arvestusele antakse sõnaline hinnang.

Esinemised

- I ja II trimestril esitab õpilane 1 teose eksamikavast. Esinemisele antakse sõnaline hinnang
- aprillis toimub lõpukava esitlus ainekomisjonile

Nõuded klassi lõpetamisel

Kooli lõpetamisel toimub lõpueksam. Kavas on 4 teost: polüfooniat, suurvormi, etüüdi ja pala, soovitatavalt 1 teos eesti heliloojalt. Eksamihinne kantakse klassitunnistusele.

6.2. Õppeaine nimetus: NOODILUGEMINE

Noodilugemine on üks olulisemaid pianistlikke oskusi, mille tähtsust on raske üle hinnata. Klaveriõpingute üheks eesmärgiks on saavutada ladus noodilugemisoskus. Hea noodilugemine soodustab õpilasel repertuaari õppimist, mida parem see on, seda kiiremini avaneb tee nooditektis peituva muusika juurde. Lisaks pakub hea noodilugemisoskus musitseerimisrõõmu kogu eluks.

Alustada tuleb juba algõpetusest ja jätkata süstemaatiliselt kogu õppeperioodi vältel.

Klaverifaktuur on mitmekihiline ja nõuab seetõttu nii vertikaali kui horisontaali üheaegset nägemist. Kõike, mida visuaalselt tajutakse, peab suutma momentaalselt klaviatuuril teostada. Hea noodilugemisoskus põhineb nägemise, kuulmise ja mootorika sünteesil. Märkimisväärse oskuse võib saavutada süstemaatilise harjutamise abil.

Soovitatav on läbida:

NOOREM ASTE

III-IV õppeaasta

- suhteline noodilugemine – põhineb nootide ruumilise vahekorra tunnetamisel. Sellega paralleelselt ka üksiknootide asukoha määramine;
- 2-noodilised kujundid: sekundid, tertsid, kvardid, kvindid. Harjutused intervallide taktiilse tunnetamise arendamiseks positsiooni ulatuses, alustades erinevatelt klahvidelt;
- harjutused duur- ja moll-kolmkõladega (võimalik jääda positsiooni piiridesse). Kinnistada positsiooni ulatusse jäävate paladega.

VANEM ASTE

V-VII õppeaasta

- suuremad intervallid – noodipildi visuaalse taju, klaviatuuri taktiilse tunnetamise ja kuuldekujutluse omavaheline tajumine;
- kolmenoodilised kujundid – kolmkõlad pööretega nii harmoonilises kui ka meloodilises asetuses. Pööretel oluline visuaalse eripära rõhutamine;
- kolme või enama heli meloodilise järgnevuse mängimine allutada meetrumile ja rütmile;
- 4-noodiliste kujundite vertikaalne tajumine;
- silmahaarde laiendamine – lisaks nootidele ka teised märgid ja sümbolid. Muusika struktuuri elementide, nagu motiivide ja fraaside, haaramine;
- meloodiakontuur ja rütmimuster, korduvad vormelid, vormianalüüs. Elementaarse harmoonia tundmine, transponeerimine.

Põhioskuste valdamisel võib noodistlugemisel juba valida olulise ja vähem olulise vahel.

Teksti koostisosad tähtsuse järgi:

- püsiv ja katkematu pulss
- rütmiline täpsus koos fraseerimise ja artikuleerimisega
- nooditäpsus meloodias
- harmoonia täpne haaramine
- dünaamika
- teisejärgulised kujundid – figuratsioonid, kaunistused

6.3. Õppeaine nimetus: SAATEKLASS

Loovat suhtumist muusikasse ja muusikalise väljenduse julgust soodustavad kuulmise järgi mängimine, improviseerimine, klaverisaate kujundamine ja transponeerimine.

Harmooniataju ja praktilise saateoskuse õpetamisega tuleks tegeleda kogu õppeaja vältel.

Eraldi saatepraktika tunnid toimuvad VI ja VII õppeaastal. Järelkult on vaja harmoniseerimise ja lihtsaate kujunduslike võtetega tegeleda ka nooremates klassides noodilugemise ja ansambli mängu tundides.

NOOREM ASTE

I-II õppeaasta

- meloodia saatmine T- ja D-funktsioonidel põhineva üksikbassiga
- meloodia saatmine kvindi burdooniga, nn torupillisaade
- kvindi vaheldumine sekstiga (ka nn western bass)
- lineaarse saatehääle võtteid: leida meloodiaga sobivaid saatenooti, pentakordi või heliredeli harjutused vastassuunalises liikumises ja kaanonina, alumise hääle liikumine sekstis või deetsimis

III-IV õppeaasta

- alustada kadentsi harmoonial põhineva saate improvisatsiooniga
- saatmine põhikolmkõladega
- moodustada ja varieerida kadentsi harmoonial põhinevaid väikesi struktuure. Mängida neid bass vasakus, akord paremas käes (nt valsi saade, polka saade jms)

VANEM ASTE

V õppeaasta

- soovitatav asuda mitmehäälse faktuuri väljatöötamisele paremas käes
- saate kujundamine tähemärkide järgi
- lisanduvad sekstiga akordid, septakordid
- eel-, vahe- ja järelmängude loomine

VI õppeaasta

- saate kujundamise üldpõhimõtted
- registrite kasutamine
- bassijoone kujundamine
- erinevad rütmid

VII õppeaasta

- tutvuda lähemalt ka teiste instrumentide ja vokaalmuusika problemaatikaga. Lisandub töö instrumentaal- või vokaalsolistiga

6.4. Õppeaine nimetus: KOOSMUSITSEERIMINE

Eesmärgid

Ansamblimängu eesmärgiks on aidata kaasa erialalisele arengule, anda kogemus koosmusitseerimisest, oskuse kuulata kaasmängijat.

Ansamblimäng on koosmängu vorm, mida saab harrastada igal tasemel õppur.

Võib alustada juba algõpetuse esimestest tundidest, kus musitseeritakse koos õpetajaga.

Koosmängu tunnis arendatakse ka noodilugemist, täpset rütmi, stiilitunnetust.

VANEM ASTE

IV-V õppeaasta

Ansambelis mängivad õpilased omavahel. 4, 6 või 8 käel.

Lisaks klaveriansamblitele võivad õpilased mängida ka koos teiste instrumentidega.

Repertuaari raskusaste, õppimise kiirus sõltuvad õpilase individuaalsest võimekusest.

Õppeaasta jooksul on soovitatav läbida 4-6 erineva karakteriga teost.

Repertuaar: klassikalise muusika seaded, rahva- ja popmuusika töötused.

Hindeline esinemine vähemalt kord õppeaastas.

6.5. Õppeaine nimetus: SOLFEDŽO

Õpetuse **eesmärgiks** on arendada õpilastes sisemist kuulmist, intonatsiooni täpsust, lauluoskust, muusikalist kirjaoskust, analüüsivõimet.

Aine õpetamise käigus tuleks arendada järgmisi oskusi:

I Laulmine

1) Laulmiseks vajalikud algteadmised: hingamine, fraseerimine, intonatsiooni puhtus, väljendusrikkus.

2) Astmetaju arendamine. Astmete tabamine astmetabelil: noodinimedega, vabalt valitud silbil, astmenumbritega ja/või astmenimedega. Laulmine noodijoonestikult rändnoodi järgi.

- 3) Heliredeli laulmine: tervikuna, tetrahordide kaupa, erinevates taktimõõdudes.
- 4) Solfedžeerimine. Harjutuste laulmine sõnadega ja/või noodinimedega. Õpitud harjutuse transponeerimine. Õpitud harjutuse laulmine. Tundmatu harjutuse laulmine. Taktiviipamise skeemid.
- 5) Mitmehäälsuse arendamine. Eelharjutused õpitud astmetega. Heliredelid intervallides (ters, sekts jne). Intervallide laulmine kahehäälselt. Akordide laulmine 3-4-häälselt. Järgnevuste laulmine. Mitmehäälsed harjutused (sh kaanonid). Saatega laul.

II Rütm

Rütmis liikumine. Rütmsilpide omandamine. Rütmiarjutused ühele ja kahele käele. Rütmi koputamine koos taktiviipamisega. *Ostinato* rütmid – laulusaatega. Saaterütm laulule. Rütmi kaanon. Lihtsamad rütmipartituurid.

III Suuline analüüs

Rütmianalüüs. Meloodiaanalüüs. Vormianalüüs. Laadi ja/või helistiku analüüs. Intervallide analüüs. Akordide analüüs. Dünaamika analüüs.

IV Diktaat

Meloodiline diktaat. Rütmidiktaat. Mäludiktaat. Kiirusdiktaat astmete tabamiseks. Kahehäälneline diktaat.

V Improvisatsioon

- 1) Meloodia improvisatsioon: antud tekstile, läbivõetud teemale (astmed, helistik, akord jne), antud rütmile.
- 2) Rütmi improvisatsioon: õpitud taktimõõdus, teatud rütmigruppidega, õpitud meloodia saateks, lihtsamad rütmipartituurid.
- 3) Saate improvisatsioon: bass antud meloodiale, teine häälnäht antud meloodiale, põhikolmkõlade bassi saade.

VI Itaaliakeelsed oskussõnad

Tempode nimetused. Tempomuutused. Dünaamika. Iseloomu väljendavad sõnad. Nurksulgudesse paigutatud materjal on ette nähtud neile, kes vajavad mahukamat ainekava. Läbivõetud teemade süvendamine ja kinnistamine jätkub igal järgmisel õppeaastal kuni lõpuklassini. Loetletud meetodilisi vihjeid võib omavahel kombineerida, varieerida, soovi korral täiendada.

NOOREM ASTE

I lõppeasta

Põhieesmärk: rütmiõpetus; laaditaju arendamine; duur ja moll.

Nõuded:

I Meetrum ja rütm

Rõhulised ja rõhutud taktiosad. Takt ja taktijoon. Taktidesse jaotamine. Lõpujoon. Kordamismärk II: :II. Taktimõõdud 2/4, 3/4, 4/4=C. Taktiviipamise skeemid. Noodivältsed ja pausid.

II Noodikirja algteadmised

Noodijoonestik ja abijooned. Nootide asukohad noodijoonestikul. Noodivarte õigekiri. Pauside kirjutamine. Viili- ja bassivõti. Nootide tähtnimed (silpnimed).

III Helistikud

Laadid: duur ja moll. Astmed ja astmetaju väljaarendamine. Helistikud. Duurid *C, F, G, D* ja loomulikud mollid *a, d, e* (tutvuda *a*-mollis 3 liigiga). Paralleelhelistikud. I astme (toonika)

kolmkõla. Juhtheli. Märgid: diees, bemoll, bekaar. Eakohased 1- ja 2-häälsed laulud, harjutused, kaanonid. Transponeerimine. Meloodia ja rütmi arendusvõtted (kordamine, sekvents, varieerimine). Improvisatsioon.

IV Diktaat

Suuline ja kirjalik mälu- ja rütmidiktaat. Pikkus 2-4 takti.

V Tempo ja dünaamika mõiste

VI Rütmika

Liikumisega (rütmikaga, tantsuga, pantomiimiga jms) seotud mõisteid ja vastavate võtete harjutamine. Muusika kuulamine ja analüüs.

II õppeaasta

Põhieesmärk: molli kolm liiki – loomulik, harmooniline, meloodiline; intervallidega tutvumine.

Nõuded:

I Rütm ja taktimõõt

Punkt noodi järel. Punkteeritud rütmid.

II Helistikud

Kahe märgiga duur- ja moll-helistikud. Molli 3 liiki (kuju): loomulik, harmooniline, meloodiline. Toon ja pooltoon. Heliredeli ehitus. Püsivad ja püsimatud astmed. Püsimatute astmete lahendamine püsivaisse. Lahendamise mõiste. Tutvumine põhiastmete (I, IV, V) kolmkõladega. Laulud ja harjutused. Transponeerimine ja improvisatsioon.

III Intervallid

Tutvumine intervallidega: p1, p8, p5, p4, s2, v2, s3, v3.

IV Diktaat

Lihtne suuline ja kirjalik diktaat (4-8 takti) duuris ja mollis. Rütmidiktaat kuni 4 takti.

III õppeaasta

Põhieesmärk: lihtintervallid; akordiõpetuse algus.

Nõuded:

I Rütm ja taktimõõt

3/8 taktimõõt. Lihtsamad rütmid ja pausid selles taktimõõdus. Grupeerimine. Taktiviipamine.

II Helistikud

Kolme märgiga duur- ja moll-helistikud. Toonika kolmkõla ja pöörded: I, I₆, I₆₄; tähistus duuris: T, T₆, T₆₄; tähistus mollis: t, t₆, t₆₄. Kolmkõla helide nimetused: priim, terts, kvint. Funktsionaalsuse mõiste. Toonika (I astme) kolmkõla (T, t). Subdominant (IV astme) kolmkõla (S, s). Dominant (V astme) kolmkõla (D). Põhikolmkõlade ehitamine ja laulmine (duuris ja harmoonilises mollis). Saate leidmine põhiastmetega.

III Intervallid

v6, s6, v7 V astmelt lahendusega s3 duuris ja v3 mollis. s7 I astmelt lahendusega p8.

Lihtintervallide pöörded. Suurus toonides. Intervallide ehitamine antud noodist üles ja/või alla.

IV Diktaat

Suuline ja kirjalik meloodiline diktaat (4-8 takti) . Rütmidiktaat kuni 4 takti.

IV õppeaasta

Põhieesmärk: akordide ehitamine ja laulmine duuris ning harmoonilises mollis; toonika kolmkõla pöörded, põhikolmkõlad põhikujus; D₇ lahendusega.

Nõuded:

I Rütm ja taktimõõt

Taktimõõt 6/8 (3/8+3/8) ja viipamise skeem.

II Helistikud

Nelja märgiga duur- ja moll-helistikud.

III Intervallid

Õpitud intervallide kordamine. Intervallide järgnevuste laulmine ja kuulamine.

IV Akordid

Tähtharmonia tutvustamine õpitud akordide piires. Dominantseptakord D₇ (V₇) lahendustega duuri ja molli. (Lihtsate 3-häälsete järgnevuste kuulamine ja laulmine.)

V Diktaat

Meloodiline diktaat duuris ja mollis 8 takti. Rütmidiktaat 4-6 takti.

Noorema astme lõpueksam

I Kirjalik

- 1) Diktaat: 2/4 ja 3/4 taktimõõdus (8 takti). Kirjutamise aeg kuni 30 minutit. Mängitakse kuni 12 korda.
- 2) Rütmidiktaat: (4-6 takti) 2/4 või 3/4 taktimõõdus. Mängitakse 6 korda.
- 3) Kõla järgi määramine: Harmoonilised ja/või meloodilised lihtintervallid. Kolmkõla. V₇ lahendamine duuri ja/või molli. Õpitud laadi äratundmine.
- 4) Ehitamine: Antud noodist (üles või alla) intervalli ehitamine. Antud intervalli määramine. Antud helistikus põhikolmkõlade ja toonika kolmkõla pöörete ehitamine. Antud akordi ja helistiku määramine. Antud helistikus V₇ ehitamine ja lahendamine, helistiku määramine. Antud noodist (üles) V₇ ehitamine ja lahendamine, helistiku määramine.

II Suuline

- 1) Antud helistikus heliredeli, toonika kolmkõla ning pöörete laulmine. Duur heliredel (kuni 4 märgini). Moll heliredel (2 märgini).
- 2) Antud helistikus põhikolmkõlade ja V₇ laulmine koos lahendusega.
- 3) Tundmatu harjutuse laulmine. Duuris kuni 2 märgini helistikus.
- 4) Üks harjutus aasta jooksul õpitud 10 harjutuse hulgast.

VANEM ASTE

V õppeaasta

Põhieesmärk: suurendatud ja vähendatud intervallid; põhikolmkõlade pöörded duuris ja mollis.

Nõuded:

I Rütm ja taktimõõt

6/8 taktimõõt. Rütmi grupid kuuteistkümnendiknootidega. Grupeerimine. Sünkoop, triool.

II Helistikud

Viie märgiga duur- ja moll-helistikud.

III Intervallid

Lihtintervallide ehitamine ja laulmine antud noodist üles ja alla (kordamine). Dissoneerivad intervallid lahendustega duuris ja harmoonilises mollis <4 IV astmelt lahendusega v6, s6; >5 VII astmelt lahendusega s3, v3; intervallide järgnevuste laulmine ja kuulamine. Harmoonilises mollis >7 VII astmelt lahendusega p5; <2 VI astmelt lahendusega p4.

IV Akordid

Akordimärgid. Põhikolmkõlade pöörded: >VII lahendusega duuris ja harmoonilises mollis. Kadentsid: lihtkadents – autentne (I V I) ja plagaalne (I IV I); lihtkadentsi esimene (I IV V I) ja teine kuju (I IV K₆₄ V I). Harmoonilised järgnevused 4 takti: esimesel poolaastal kolmehäälset, teisel poolaastal neljahäälset. (Dominantseptakordi pöörded lahendusega duuris ja mollis.)

V Diktaat

8 takti.

VI õppeaasta

Põhieesmärk: harmooniline duur; dominantseptakordi pöörded lahendustega duuris ja mollis; neljahäälsed järgnevused.

Nõuded:

I Rütm ja taktimõõt

Pidega rütmid. 6/8 taktimõõdus punkteeritud rütmid.

II Helistikud

Kuue märgiga duurid ja mollid. Harmooniline duur. Kromaatilised läbiminevad ja abihelid. (Mõisted: kaldumine ja modulatsioon.)

III Intervallid

Harmoonilises duuris <2 VI astmelt lahendusega p4; >7 VII astmelt lahendusega p5.

Ehitamine ja laulmine.

IV Akordid

Põhikolmkõlad harmoonilises duuris. Dominantseptakordi pöörded lahendusega duuris ja harmoonilises mollis: I pööre (V_{65}) lahendusega toonikasse T, t (I); II pööre (V_{43}) lahendusega toonikasse T, t (I); III pööre (V_2) lahendusega toonika sekstakordi T_6, t_6 (I_6). Neljahäälsete harmooniliste järgnevuste (4-8 takti) kuulamine.

V Diktaat

VII õppeaasta

Põhieesmärk: septakordide ehitamine ja lahendamine.

Nõuded:

I Rütm ja taktimõõt

Sünkoop. Keerukamad sünkoobid ja pided. Segataktimõõt. Vahelduv taktimõõt.

II Laadid

Seitsme märgiga duur- ja moll-helistikud. Kaldumine ja modulatsioon.

III Intervallid

Kõikide läbivõetud intervallide kordamine eksamiks.

IV Akordid

Väike VII_7 põhikujus, lahendusega duuri; $>VII_7$ põhikujus, lahendusega duuri ja molli.

(II_7 põhikujus duuris ja mollis.)

V Diktaat

Ühehäälnene.

Lõpueksam

Kirjalik (kestvus u 60 min)

- 1) Diktaat: 2/4, 3/4, 4/4, 3/8 või 6/8 taktimõõdus.
- 2) Intervallide ja akordide kuulamine harmooniliselt ning meloodiliselt koos lahendustega (8).
- 3) Intervallide ja akordide ehitamine ning lahendamine antud helistikus või antud noodist ja intervallide ning akordide määramine koos lahendustega (8) 5 märgiga helistikes. Paralleelhelistiku ning võtmemärkide määramine kuni 7 märgiga helistikes (viuli- ja bassivõtmes).

Suuline

- 1) Tundmatu harjutuse laulmine. Kuni 4 märgiga helistikes.
- 2) Akordide laulmine õpetaja valikul. Kas juhtseptakordi või dominantseptakordi pööre lahendusega antud helistikus.
- 3) Intervallide laulmine.

- 4) Teooria.
- 5) Soovi korral harmoonilise järgnevuse laulmine.
- 6) Õpitud harjutuse laulmine.
- 7) Rütmiharjutus

6.6. Õppeaine nimetus: MUUSIKALUGU

Aine eesmärk

- Õppeaine eesmärgiks on toetada muusikakoolis õppija igakülgset arengut.
- Anda teadmisi muusikakunsti arengust erinevates maades läbi aegade.
- Tutvustada erinevaid instrumente, nende mänguvõimalusi.
- Tutvustada heliloojaid nende loominguga kaudu.
- Äratada huvi kaasaegsete muusika- ja kultuurisündmuste vastu.
- Anda teadmisi leksikonide ja muude teatmeteoste kasutamise kohta.

NOOREM ASTE

III õppeaasta

Muusikalugu, selle seos teiste õppeainete ja meie kultuurieluga.

Rahvalooming kui pinnas kogu järgnevale muusika arengule.

Eesti rahvamuusika, rahvapillid, pillilood, rahvatantsud.

Vanem ja uuem rahvalaul.

Sümfooniaorkestri pillid, partituur, dirigent, instrumendid väljaspool orkestri koosseisu.

Muusika väljendusvahendid, heli ja meloodia omadused, meloodia, rütm, tempo, dünaamika, register, harmoonia, faktuur, tämber.

Vokaalmuusika, lauljate tämbrid, ansamblid, koorid.

Tantsud, tantsurütmid, ajaloolised tantsud, peotantsud, tantsusüit.

IV õppeaasta

Ballett.

Helitööde ülesehitus, ühe-, kahe-, kolmeosaline vorm, variatsioonid, rondo.

Lavamuusika. Muusika sõnalavastuses.

Ooper, lasteooper, operett, muusikal.

Programm-muusika.

VANEM ASTE

V õppeaasta

Muusika areng alates keskajast.

Stiiliperioodid, eri kunstiliikide vahelised seosed.

Romaani stiil.

Gooti stiil.

Gregooriuse koraal, organum, motett.

Renessans, ajastu üldisloomustus, pillid, tähtsamad esindajad, uued žanrid.

J. S. Bach, tema elu ja tähtsamad teosed. Inventsioonid, fuugad, HTK, kantaadid jt.

Klassitsism, ajastu üldisloomustus, tähtsamad esindajad, uued žanrid.

J. Haydn, tema elukäik ja looming.

Sümfoonia, sonaat, kontsert, kammermuusika. Sonaat-allegro vorm, rondo vorm.

W. A. Mozart, elukäik ja loominguga ülevaade. Ooperid. Reekviem.

L. van Beethoven, romantismi ettekuulutaja.

VI õppeaasta

Romantism, selle põhijooned kõigis kunstiliikides.

F. Schubert. Laulud, laulutsükliid, klaveripalad, sümfooniad.

F. Chopin, tema klaveriloomingu eripära.

R. Schumann, F. Liszt, nende klaverilooming.

Rahvusromantism

Norra muusika ja E. Grieg.

Soome muusika, seos eesti muusikaga. J. Sibelius.

Rootsi muusika. H. Alfen.

Läti muusika, Cimze seminari tähtsus eesti kultuurile.

Leedu muusika, sutartines. M. Čiurlionis.

Vene muusika areng. Toetumine rahvalaulule, romansid.

M. Glinka, tema tähtsus vene muusikale.

Võimas rühm; A. Borodin, M. Mussorgski, N. Rimski-Korsakov.

P. Tšaikovski, tema 1. klaverikontsert, sümfooniad, ooperid, balletid.

S. Prokofjev, D. Šostakovitš.

VII õppeaasta

Eesti rahvusliku muusikakultuuri tekkimine. Laulu- ja mänguseltsid, koorilaulu areng.

Esimesed üldlaulupeod, J. W. Jannsen.

Eesti rahvusliku heliloomingu teerajajad A. Kunileid, F. Saebelmann, A. Thomson, K. A. Hermann.

Esimesed professionaalsed heliloojad: J. Kappel, M. Härma, K. Tüرنpuu.

A. Lätte tegevus Tartus.

Esimesed kompositsioonilase eriharidusega heliloojad R. Tobias ja A. Kapp.

Avamängud, oratooriumid.

Eesti ooperi areng.

H. Eller.

E. Tubin ja eesti balleti arengulugu.

M. Saar ja C. Kreek. Rahvaviiside arendused nende kooriloomingus, vaimulikud rahvalaulud.

V. Tormis, rahvamuusika tema loomingu.

Neoklassitsism, kollaaž, aleatoorika, dodekafoonia – uued jooned eesti muusikas ja esindajad.

A. Pärdi loomingu.

Muusika kuulamisel on aluseks eelkõige riiklikus õppekavas nimetatud teosed ja palad.

Väiksemad muudatused tulenevad kooli fonoteegi võimalustest. Kõigis tundides püütakse luua seoseid päevakohaste kultuuri- ja muusikasündmustega, eriti Eestis toimuvatega.